

Handelns DON-projekt 2012
Syfte, erfarenheter, problem
ÖSF-konferensen 26 nov 2012
Erik Hartman

Bakgrund

- Ökande problem
- Tydligt i 2010 års eftersäsongsliveranser
- Gemensamt förprovtagningsprojekt 2011
- Nytt projekt 2012
  - Fler prov
  - Hela Sverige
  - Fler företag
  - Alla spannmålsgrödor

Syfte

- Tidig information om eventuella problem
- Gemensam syn på eventuella problem.
- För att:
  - Provta och sortera.
  - Möta kundernas krav.
  - Säkerställa värden och rätt betalning.

Projektplan

- 13 företag fältprov DON (+12 ZEA)
- Fördelning
  - 60 Havre (+12 ZEA)
  - 32 Höstvet
  - 32 Vårvet
  - 26 vårkorn
- Spridning
  - 46 Syd
  - 50 Väst
  - 35 Öst
  - 31 Mellan

Arbetets gång

- Löpande avstämningar veckovis från 24 juli
- Två veckor senare konstaterades problem
  - Lägesrapporter (8 st)
  - Branschrekommendation
    - Tre fraktioner för alla spannmålsslag
    - Riktvärde 8000 ppb = Gränsvärde
    - Provta och sortera baserat på riskanalys och rapporter
- Slutrapport 1 november

Resultat

- 227 prov togs ut till den 6 september
  - 30 st (15%) över 1250 ppb resp 1750 ppb
    - 23 av 85 i Väst (havre, höstvetete, vårvetete)
    - 5 av 54 i Mellan (havre)
    - 2 av 47 i öst (vårvetete)
    - 0 av 41 i Syd

Resultat

- 227 prov togs ut till den 6 september
  - 30 st (15%) över 1250 ppb resp 1750 ppb
    - 23 av 85 i Väst (havre, höstvetete, vårvete)
    - 5 av 54 i Mellan (havre)
    - 2 av 47 i öst (vårvete)
    - 0 av 41 i Syd

Ej slumpmässiga prov!

Iakttagelser

- Problem även 2012 med liknande geografisk fördelning
- Generellt sett något mindre problem än 2011
- Störst problem i havre och vårvete
- Stora lokala variationer- ”hotspots”
- Blandade erfarenheter av Proline
- Stigande värden under skördeperioden
- Liggsäd och tidigare problem gav högre värden
- Ekologiskt odlad havre hade lägre värden än konventionell
- Fördjupad studie på gång

Problem – prover och analyser

- Låga halter (ppb) av mykotoxiner i stora mängder spannmål och dessutom inte homogent fördelat.
  - Provtagning som behövs för att ge helt säkra resultat är inte möjlig i praktisk hantering oavsett analysteknik
  - Svårt att klart och tydligt förutse problemområden och/eller grödor mellan åren.
  - Oklara samband vad gäller odlingsrekommendationer och toxinhalter och stor variation mellan fält och år.
  - Ett ökande problem troligtvis i de flest spannmålsslagen och med en indikation på betydligt ökade halter över större odlingsområden de senaste åren.

Möjligheter

- De mest effektiva möjligheterna i den första delen av produktionskedjan.
  - Fusariumresistenta sorter eller toleranta sorter som hämmar svampens produktion av mykotoxiner.
  - Bekämpningsstrategier – betning, sprutning, bearbetning, växtföljder
  - Odlingsteknik
  - Bättre på att provta och analysera
  - Kunskap om samband och eventuella korrelationer som vi inom spannmålshanteringen kan använda för att sortera bort det sämsta.
    - Sorter, Rymdvikt, Bildanalys, online flödesmätning, riskområden, osv.

Sammanfattning

- Tredje året i rad med problem
- Inga enkla samband- Inga enkla lösningar
- Fortsättning på projektet 2013
- Stort behov av:
  - Ökad kunskap om samband och smitta
  - Förebyggande åtgärder
  - Effektiva övervaknings- och styrsystem
  - Effektivare bekämpning
  - Bättre sortmaterial